

Izhaja 10. in
25. dan vsa-
cega meseca.

POPOTNIK

Velja za celo
leto 3 gold. za
pol leta 1 gold.
50 kr.

List za šolo in dom

II. leto.

V Celji, 23. januarja 1881.

2. list.

Odgoja pri starodavnih Gerkih.

Zgodovinska doba.

Spisuje Fr. Brežnik.

II.

Joniško pleme.

(Dolje.)

Kedar so otroci toliko odrasli, da so lahko sami okoli letali, so jim starši in odgojitelji omislili zopet druge igrače, po katerih naj bi se ne samo telo s primernim gibanjem lepo razvijalo, ampak da bi tudi duh bil primoran se v mišljenji uriti. Gerški pedagogi so sprevidili, da je treba otroka v igri odgojiti, ne pa s suhoparnimi pravili in moraličnimi pridigami pitati; torej niso prepustili igranje ogojencev naključju, da bi otroci to igrali, kar bi ravno svojeglavno hoteli, ampak nadzorovali so tudi igre. Otroci niso smeli iger po svoji glavi spremenjati, ne od igre nehati, ako bi se jim ravno igrati ne ljubilo. Tedaj se je rano gledalo na to, da bi se že pri otrocih jela vzbujati ljubezen do strogo postavnega z vkoreninjenimi šegami in navadami v državi se vjemajočega reda in tako se je že pri igrah zabranjevala sirovost in nedostojnost.

Izmed iger za drugo otroško dobo omenimo najprej železen obroč (trohos = kotáč) z majhnimi zvončki, ktereга so otroci s tenko, železno palčico (elatêr) kotali; potem se omenja vrtavka*) (stróbilos), to je kolesček na suka-jočem se vretenu, ktereга so ali z roko ali pa z okoli ovito nitjo zaganjali. Kedar so dečki odrasli, so te igrače bogu Hermu darovali, tako kakor dekleta puže Artemidi. Posebno radi so se Gerški otroci gugali; imeli so pa ali celó primitivne gugalce (ejora) z dvema vrvmi ali umetno izdelane na štirih vrvih viseče sedeže. Tudi skakanje čez razpeto vrv so že poznali. Poslednjič spada k otroškim igram tudi metanje kepe ali žoge (sfajra), ena najstarejših igrač, že pri Homeru omenjena. Gerški zdravniki so igranje z žogo mladim in starim priporočali. Več o tej igri pozneje pri gimnastiki.

*) Vrtavka je bila enaka temu, kar si naši dečki iz orehove luščine napravljajo; skoz orehovo luščino napravijo dve luknjici, skoz denejo vreteno, na vreteno kolesček, na vreteno privežejo nit, ktera se, ko deček za njo poteguje, odvíja in zavíja, tako da se kolo vedno vrti.

Društvenih iger za otroke nahajamo pri Gerkih prav veliko. Več kot petdeset jih omenja Poluks. Med temi je bila „slepa miš“ (myja halkê) posebno priljubljena; vršila se je ta igra takole: zavezali so enemu dečku oči, ta pa je sukaje se klical: „Lovim slepo miš“. Okoli stoječi so odgovarjali: „Ti jo loviš, pa je ne boš dobil. Na to so mu nagajali z biči tako dolgo, da je ktereга vjel. Druga ravno tako navadna igra, kojo navaja Poluks, je beganje (apodidraskinda). Stali ste namreč dve versti fantov na omejenem prostoru, iz katerega niso smeli ven. Eden izmed fantov je vrgel klicaje: „Noč dan“ tarčo na kviško, ki je bila na eni strani črna, na drugi bela. Če se je pokazala bela stran, so morali nasprotniki bežati. Zopet druga, jako vkoreninjena igra je bila „par impar“ (na pare ali ne na pare), ki je obstala v tem, da je igralec vzel nekaj orehov, fižol ali mandelnov v roko in so igralec je moral vganiti, ali ima igralec reči v roki na pare ali ne; včasih se je zahtevalo celo določno število stvari. To igro so posebno dečki radi igrali. Bolj ženskemu spolu je bila priljubljena igra s kamenčki (astragaloi), pri kateri je bilo vse zavisno od spretnosti igralke. Jemale so po pet kamenčkov, djale so je na dlan, vrgle na kviško in skušale z obrnjeno roko je pristreči.

V obče so se Gerki varovali vpričo otrok vsacega nedostojnega in otročjega obnašanja, ker spoštljivost otrok do staršev hudo spodkopava. Kot sredstvo pri odreji otrok priporoča Platon v postavah (V, 729) posebno „opominjevanje“ (nutetejn.), pa še bolj „dobre izglede“; kajti otrok stori to, kar sliši in vidi pri starših in odgojiteljih. A mnogokrat so rabili tudi šibo. Protagora pripoveduje v Platonovem dialogu Protagoru, da se otroci, ki ne vbo-gajo, z žuganjem in batinami vravnajo kakor vsločen les. Brezovo olje kot zdravilo za poredne otroke se čestokrat omenja in slavni modrijan Sokrat je trdil, da se deček, če ga ne tepemo, ne da dobro odgojiti. Naj bolj pri rokah so jim bili skerpetelji (pantofelni) in podplati.

Imeli so tudi mnogovrstna strašila in basni, s katerimi in otroke odvrčali od hudobije in svojeglavnosti ter jih tako privadili k pokorščini. Take pošasti so bile: Akô, Alfitô, Mormô, Gorgô in Empusa. Od teh so pripovedovale matere in pestinje otrokom čudne reči; naprej kako gerde so te babe, da malopridne otroke v vreče pabašejo in potem požrejo. Vse te pošasti so poznamovali s skupnim imenom „mormolikeja“. Kako je mati svojega otroka strašila, najdemo primer pri Teokritu (XV, 40). Tu pravi Praksinoe, ki hoče iz doma iti, svojemu fanteku, ki jokaje za njo teče: „Ne bom te s sebo vzela; pošast Mormo grize; jokaj kolikor hočeš; kruljav mi ne smeš postati.“

Sploh pa so vedele dojnice in pestinje mnogo pravljič in pripovedek, s katerimi so otrokom kratek čas delale, tako da so „pravljice pestinj“ (graða mitoj) kot pregovor rabili. Že v basniški pradobi so imeli bogov*) vsak posebej svojo pestinjo; v herojskem veku so se smatrale pestinje kot udje rodbin in v historični dobi je bila pestinja prva učiteljica otrok; ona je vzbujala z mnogovrstnimi pravljičami vedeželost odgojencev in jo sitila.

*) Tako n. pr. bog Dionyz Jnono; največkrat se nahajajo kot pestinje bogov Nimfe ali povodne Vile.

Take pravljice in pripovedke so na нравno oliko gotovo mnogo upljiva imele, posebno ker so bile večidel vzete iz bogoslovja; kajti mytologija je v starem veku obsegala vse čudno in izvanredno; zategadel govori Platon v državi (II. p. 377) o tej stvari jako obširno in meni, da je treba z veliko previdnostjo pripravne pravljice izbrati, ker mladina, preveč vneta za take čudne reči, ktere je sezaje od pestinj in mater slisala, se pozneje težko poprime pravih pametnih misli (Plat. drž. X, p. 887). Zavoljo tega je izključil Platon iz svoje idealne države vse pisatelje čudnih dogodeb ali bajk. Plutarh oziraje se na Platonove besede pravi prav jedernato (v odgoji 5 . . .): „Mislim, da blažen Platon modro pestinjam zabičuje, naj ne pripovedujejo otrokom vsake mytične soderge, da si ne napolnijo duše z neumnimi in kvarljivimi mislimi.“ Tudi Aristotel (drž. VII, 17) zahteva, naj Pajdonomi (nadzorniki odgoje) pedagogično rabo takih pravljic strogo nadzorujejo.

Imeli so pa Gerki mnogo vsakojakih pravljic; naj bolj vdomačene in znane v Atenah so bile Kypriške, Lybiške, Libariške in Frygiške, ktere so vse skupaj imenovali „Ezopove basni*“). Pa ne samo mladina je pravljice in basni rada poslušala, ampak tudi odrasčeni posebno pri mizi po obedu, tako da so nekteri, kakor priča Dio Chrys. (XI, 42), s pripovedovanjem pravljic in pripovedek si kruh služili. Prav priljubljen začetek**) je bil: Bil(o) je nekdaž ali pa „Svoje dni“ (en hronos, hote). Dalje prih.

Nāše zveri s posebnim ozirom na njihovo zimsko življenje.

(Dalje.)

2. N a v a d n i k r t (talpa europea). Navadni krt ima valjast život, kratek rep, nizke noge ter je z gosto, mehko in modro-črno dlako pokrit. Njegov rivec je dolg in krepek; predni nogi ste lopatasti in jako močni. Ušnic na ušesih nima, sluhovod mu zapirajo od zunaj ščetine, ki stoje v gostih vrstah okoli ušes; ravno take ščetine pokrivajo tudi črni in zelo majhni krtovi očesi; zapaziš ji le, ako krta v vodo vržeš, ker tedaj hitro vejice odkrene in očesi se pokažete kot črni, bliščeči pičici. — Ako vprašam tebe kmet, mi boš gotovo pritrdil, da krta dobro poznaš, bolj ko ježa, ker se z rovačem večkrat snideta. Je-li se moraš včasih jeziti, da si zelen od jeze, ker ti toliko škode napravi po travnikih! Če ravno v spomladi krtine razgrabiš, ko prideš kosit,

*) Ezop je bil baje frygiški rob in je živel okoli 560 pr. Kr. On je tako lepo znal pripovedovati, da ga je vse rado poslušalo. Nekteri celo trdijo, da je bil on egyptovski Jožef.

**) Slovenci imamo krasno zbirko primernih pravljic in pripovedek našega neumrljivega Slomščka zbranih po neutrudljivem Mih. Lendovšku. Prav priljubljeni začetki Slomškovim pravljicam in pripovedkam so: „Pravijo, da“ . . . (I. Lev in op.), „Svoje dni“ (9 Sekire in drev.) „Pripoveduje se“. (28. Sraka in pav. . .); še bolj krepek je začetek, če se dva taka izraza zvežeta: „Svoje dni — tako se pripoveduje“ (30. človeški udje se spuntajo); poslednjič nahajamo v začetku: Bila je, Bilo je (15. Jež in lisica: bila je huda zima, 32. Rožice za dekleta: Blizo kresa je bilo).

jih je že zopet nekaj na travniku. Rad ti verjamem, da te grabi jeza, če zamahneš v krtino, da se ti izpod kose kar zaiskri in se ti skrha, da jo je treba poklepati ali saj pobrusiti. — Da mu boš pa njegovo pečenje in klubovanje lažje odpustil in mu raji prizanesel, ti hočem povedati, s čim in kako ti tudi koristi. Ako bi ga ne bilo, ne vem, če bi imel kaj kositi. Ogerci (ličinke rujavega hrošča), bramorji in drugi mrčes bi podgrizli vso travo, a ne samo travo, tudi poljske in vrtno sadeže bi pokončali. Krt pa tak mrčes marljivo pobira celo leto; po leti in po zimi rije po zemlji za njim. Vsak krt ima svoj lovni okraj, v katerem je pravi strah mrčesu vsake vrste, mišim, žabam i. t. d. Tukaj si tudi uredi pod kakim drevesom, pod kupom kamenja — sploh na zavarovanem mestu — prav umetno in prikladno stanovanje. Od tod hodi na vse strani za živežem. Ko se poskrije golaz proti jeseni globokeje v zemljo, začne tudi krt navzdol kopati. Po zmrzli zemlji pa nikdar ne rije, ker vé, da bi tu ničesar ne zasačil in le prazno slamo mlatil. Rije toraj pod zmrzlino, kjer še, če ravno ne obilo, vendar dovolj hrane najde. (Če je lepa zima in zemlja tala, rové seveda tudi po plitvem.) Delo je pa tu zelo težavno in trudopolno. Blizo površja je zemlja rahla, ter se da lahko preriti; a čisto drugače je tukaj doli. Svet je tako trd, da je treba krtu včasih vse moči napeti, ako hoče naprej. Težavnemu delu se še pa pridružuje dosti jeze. Ako po plitvem dela rove, se lahko znebi nakopane prsti, če mu je napoti. Kam bi pa tukaj doli ž njo? Ker je ne more navzgor zmetati, jo jezno tepta s podplati na tla in jo pritiskaje s svojim životom na vse strani rova. Zares težavno in sitno delo krtovo po zimi! Pač lahko umemo, koliko se mora naš rovač truditi in koliko jeze si vžiti, predno si pribori golazni v zajuterk, za kosilo ali za večerjo. Po takem težavnem delu je pa treba počitka in naš črnih si ga tudi privošči. Ko je napolnil svoj želodec, se poda domu ter se ves utrujen vleže za kako uro — včasih še več — v svojo mehko posteljo, ki si jo je naredil iz mahù, slame, trave i. t. d. Toplo spomladansko solnce vabi golaz navzgor v ogreto zemljo; a krt hiti za njo in je vesel, da se mu delo v rahli zemlji nekoliko zlajša.

3. R o v k e (sorex, grocidura, grossopus etc.). Te živalice so manjše od miši ter se lahko spoznajo po dolgem gobcu, še lažje pa po ozobju. Posel krta je tudi njihovo delo, a le malokedaj rijejo same, če pa, vselaj po zelo rahli zemlji. Raji švigajo po krtovih rovih, mišjih luknjah in drugih že napravljenih votlinah. Živalice so brze, čudno pogumne in neizrečeno požrešne. Ako bi imele le velikost mačke, bile bi naj nevarniše zveri in pokončale bi vse živalstvo. Vso noč — nekatere tudi po dnevu — si neutrudljivo iščejo po leti in po zimi živeža. Vsak mrčes, miši, žabe, kušarice, slepci — povodni rovk, tudi ribe, raki in pijavke — so jim slastna hrana. Rovke, ki žive blizo človekovega stanovišča, pribeže v jeseni pred hudo zimo v hleve, kleti, skednje in love tu neprenehoma miši. Ko zagleda brza in pogumna rovka miš, bliža se ji pomalem, a v hipu ji je na hrbtu ter jo zgrabi za tilnik, ga pregrizne in začne kri piti. Miš še včasih z rovko krog leta, a naposlednje onemaga in obleži, rovka jo pa povžije. Ljudstvo se rovke boji ter jo sovraži,

ker misli, da je strupena, a nobena rovka nima strupa in ni škodljiva, ona je marveč zelo koristna in vredna, da ji prizanesemo. Mačka po rovki rada skoči, ker misli, da je miš, je pa nikdar ne poje, temuč samo umori. Rovke imajo namreč po trebuhu na vsaki strani po dve ali več žlez, iz katerih se cedi tekočina, po mošku (*Moschus*) dišeča in ta jih mačkam osmradi. Bolj tužno življenje ko rovke, ki pribeže v človekova prebivališča, imajo po zimi une, katere ostanejo na polji, v gozdih i. t. d. Seveda švigajo urno po mišjih in krtovih rovih za hrano, a lov sedaj kaj malo zda. Merčes se je poskril, kako miško je le malokedaj vjeti, ker glodavke čepe po zimi tudi raji v kakem kotu, nego da bi po mrazu krog letale; če jih že prav hud glad stiska, še le gredo, ako je hud mraz, živeža iskat. Nar več nevarnosti za rovko je pa v krtovem rovu. Če se snideta s črnuhom, je rovka za vse večne čase zgubljena. On jo koj pograbi in pohrusta. Število naših špičmahov se zategadel po zimi zelo zmanjša. Nekaj jih pogine od gladu, nekaj od mraza, nekaj jih pa pomelje krt. — Omeniti še hočem povodno rovko, ki ob potocih, rekah, jezerih in ribnikih živi ter po zimi in po leti ribe, rake žabe in vodno golaz love. Če ji pride pastaričica ali kak drugi ptiček preblizo, ga tudi pograbi. Po zimi v potocih pod ledom kamenje obrača, ter hrane išče, gladu ji nikdar ni treba trpeti.

Dalje prih.

Učne slike iz zgodovine.

Spisuje Tone Brezovnik.

(Dalje.)

Če je pa kot vitez čisto v železu jezdil, je bilo celó nemogoče ga spoznati. Bilo je toraj kakega zunanega znamenja treba, da so ga njegovi v vojski ali drugod spoznali. Zato si je vsak vitez izvolil kako podobo n. pr. leva, jelena, medveda, križ, lilijo, zvezdo i. t. d. Ta znamenja so imenovali „gerbe“. Kakoršen gerb je oče imel, takega je imel tudi sin. Tako so se gerbi ohranili še do današnjega dne. Kajti še dandanes ima skoro vsak knez, grof, baron ali vitez svoj poseben gerb, da si ga ravno ne potrebuje. Pa ne samo rodovine so imele svoje gerbe, nego tudi tergi, mesta, dežele in države. Mesto Celje ima v svojem gerbu tri zlate zvezde na plavem dnu. Gerb štajarske dežele je panter z žarečim jezikom in krono na glavi. Gerb Avstrije je orel z dvema glavama in krono. V eni nogi derži orel svet, v drugi pa meč (se pokaže). Ti gerbi so bili na ščitu ali pa na čeladi nareti in bilo je treba le na njega pogledati, pa se je vitez spoznal.

Kje pa so prebivali ti vitezi in grofi? Postavljali so si svoje hiše ali grade navadno na gozdnate ali gole višave, večkrat na prederzen način na visoko in sterbo skalovje. Grad so obdali potem z globokimi prekopi, čez ktere se je moglo le prek visečega mosta do grajskih vrat priti. Večkrat je bil še ta edini most ponoči kvišku vzdignjen. Grad je imel vselej vsaj po en visok, navadno okrogel stolp, v katerem so bili globoko pod zemljo v groznih temnicah nesrečni jetniki. Okoli teh gradov pa so imeli mnogo polja, trav-

nikov in gozdov, kojih niso mogli sami obdelovati, pomanjkovalo jim je časa in ljudi. Da so pa iz teh svojih velikih posestev vendar korist imeli, oddali, so ga včasih prav velik kos drugim n. pr. vojakom, hlapcem vbogim vitezom i. t. d. Oddajali so jim začetkoma zemljišče samo v najem na kratek čas, pozneje za celo življenje in sčasom tudi za dediče in za vedno. Obderžali so si vitezi le verhovno oblast čez ta zemljišča in podložni (kmetje) morali so vitezom od tega davati desetino, tlako delati, v vojski pomagati in vitezi ali njih uradniki (oskerbniki) sodili so kmetom in teržanom (pa včasih prav nepravilno). Tako so postale okolo gradov vasi, tergi in celó mesta, ki pa so bili tem vitezom podložni. Še le cesarica Marija Terezija in njen sin Josip II. sta to žalostno stanje kmetovo nekoliko olajšala in ga sužnosti oprostila (1. okt. 1788) a za vselej graščinam oblast nad kmetom odvzel je še le naš sedanjí cesar Franc Josip I.*)

Pa nekteri vitezi so po vsem čast in plemenitost svojega stanu pozabili ter se od ropa in plena živili. Iz svojih varnih gradov so napadali kmeta in meščana, trgovca in potnika na cesti. Pobili so trgovcu hlapce, blago pa veselo vriskaje peljali na svoj grad. Pri rekah, kjer so se barke vozile, ropali so barke in nobena ni smela mimo pluti, da bi ne bila popred visoko colnino plačati morala. Pogosto pa so se začeli vitezi tudi med saboj prepirati in bojevati. Pri takih prepirih pomandrali so ubogemu kmetu vse cvetoče polje in travnike in vsa vesela nada mirnega kmetovalca je izginila pod kopiti viteških konj. Ravno tako se je godilo za časa lova. Proti takem rogoviljenju, prevzetnosti in roparstvu niso mogli tedanji cesarji nič opraviti; oni niso mogli vbogim kmetom in meščanom pomagati! Kajti na svojih visokih terdnih gradih so vitezi vsem cesarskim postavam in zapovedim kljubovali. Svoje žalostno opravilo smatrali kot pravico močnejšega. To je bil žalostni čas divje moči, tako zvana „pravica pesti“, ker močna pest je veljala več kot vse pravice in postave. Še le ko so smodnik iznašli, storilo je viteštvo in njegovo slabo opravilo konec, kajti najslabjši je sedaj lahko z migom persta ugonobil najmočnejše. Vitezi so jeli odlagati ščite in čelade, namesti sulic so vzeli puške in zapuščati so jeli gradove na stermih višinah in napravili so si po dolinah in ravninah krasne gradiče. Vitezi so se preselili iz visokih gorskih krajev in viteštvo je izginilo iz sveta. Sedaj šterlijo le še ostanki onih gradov dol v dolino in mirno in varno se pelje ali gre dandanes trgovec ali potnik, mirno pluje barka po svoji mokri poti mimo takih strašnih gradov, le spomin na nje je še ostal.

Dalje prih.

O prirodnih darovih človeških.

Franjo Gabršek.

Mnogo se je že ugibalo, kaj bi bilo uzrok različni darovitosti posameznih ljudi, posameznih narodov. Anatomci in fizjologi se dalje časa bavijo s

*) Postava od 7. sept. 1848, patent od 4. marca 1849 in ministerjalni ukaz od 12. pest. 1849.

tem zlasti za pëdagogiko prevažnim vprašanjem. Vsakako pa je vzgojitelju in učitelju neobhodno treba seznaniti se z razvojem in obrazovanjem človeškega duha in njegovimi zmožnostmi, kajti le takó mogel bode uspešno delovati na duševni omiki izročene mu dece.

Bistvo človeškega duhá prav spoznati, je težka in skoraj nerešljiva naloga. Vsakako pa je treba premotravanja bistrih, vedrih čutov in globocega premišljevanja. Res, da še sami psihologi niso tega vprašanja povoljno rešili, vsaj se še niso zjediniili v nazorih o darovitosti človeške duše, so li ti darovi v vseh bitjih prvotno jednaki ali različni, in kakšnega obsega li so. Vzgojitelj se bode deržal raje občne skušnje, da so namreč v novorojencih prirodni darovi sicer občni, a na nekov poseben način različni, kar ravno ustvarja bitstvo človeškega duhá.

Mikalno in vsestranski, temeljiti vzgoji prekoristno pa je tudi vedeti natančneje o uzrokih različnosti človeškega duhá.

Človek je celota. Duh in teló sta najtesneje združena ter ustvarjata harmonično jednoto, sovršen organizem. V tem organizmu delujejo vzajemno ne le udje telesa, marveč duša in teló. Telo upljiva na duha, duh pa na teló. Telesne preмене prouzročujejo duševne, duševne pa telesne. Večkrat zamoremo jedno iz družega spoznati, pa zavoljo tega še nikakor ne izpeljati, dokazati ali razlagati, ravno ker duša in teló nista po vsem istovrstna predmeta. Pa to je dokazano, da je vsaka duševna delavnost ali z določenimi telesnimi ustroji v zvezi, ali pa je celó navezana na njihovo svojstvo takó, da le z njihovim sodelovanjem deluje. Je li torej kak ustroj nepravilno ustvarjen, lehkó se zgodi, da se ovira ali celó uniči duševna delavnost tega ustroja.

Iz tega lahko uvidimo, kolike važnosti je pravilna rast človeškega telesa na razvoj duševnih moči. Pa anatomci in fizijologi so šli še dalje, ter so terdili, da prouzročuje različno duševno darovitost jedino ali vsaj le različna oblika lobanje, kot glavnega uda telesnega, katera znači, da množina možganov ni pri vseh ljudéh, še manje pa pri raznih človeških plemenih jednaka, in da se nahaja v lobanji omikancev več možganov, nego v neomikancih.

To novo teorijo je začel učiti početkom tega stoletja Josip Gall, švabski zdravnik iz mesteca Tiefenbronna, in katero so na dalje razvijali in razširjevali mnogi drugi frenologi, n. pr. Spurzheim. Misel, da se možgani podlagla vsemu duševnemu delovanju sicer ni bila nova, akoravno sedeža duše niso mogli določiti; vendar je terdil vsak, kdor se je pečal s tem predmetom, da mora biti v možganih ta sedež, čeravno se ne more reči, v kateri luknji, v kateri votlini ali v katerem povišanem mestu. Kar pa je Gall še posebno terdil, bilo je sklepanje: možgani so sedež vsega duševnega delovanja, a nemogoče je, da bi bilo vse povsod razširjeno po možganih. Vsak del možganov bi moral imeti posebno opravilo; takove sè zmožnostmi obdarovane dele možganov imenoval je uprav ustroje, organe, ne v zmislu gerške besede „organon“, ki pomeni ud ali del, marveč v zmislu, kakor nam rabi dandanes. Bili so mu podlaga, stojališče in uzrok vsemu duševnem delovanju.

On pravi: Nравstveno — umstveno delovanje in нравstvene sposobnosti so človeku prirojene; prine el jih je torej sè soboj na svet, kakor živali nagone ali instinkte. Pamet, voljo, razum smatra on kot občne lastnosti, ki so vsakemu vlastne, le v stopnjevanji različne. Vsled svojega vzajemnega delovanja zamorejo se izobraziti, razviti, a ne ustvariti; v svoji popolnosti se nahajajo v vsakem človeku, in se razlikujejo v vsakem človeku le po veči ali manji množini.

Ker pa se vsak človek na poseben način razvija in izobrazuje, zavoljo tega je to duševno delovanje večje ali manjše. Pri čezmernem razvitju se rast človeka preveč pospeši, pri premajhnem pa zaostane; in ker se ne da že naprej povedati, kje in kakó se človek bolje ali manjše razvija, za tega del tudi nikdó ne more reči, njegov otrok se bode nekđaj v tem ali onem sosebno odlikoval.

Dalje prih.

Selski učitelj.

Podoba iz nedavnih časov, spisal Armin Gradišnik.

(Konec.)

No, zdaj pa v šolo! Komaj vanjo stopi, mu že pride Šterženov Peter, silno kričeč, s kervavečo glavo na proti —, tovarši so ga pošteno naklestili. Šomašter nič ne reče —, marveč popelje fanteka v svojo sobo ter mu tu ovije moko cunjico okoli čela. Ne vpraša, kedo je hudodelstvo učinil, vsaj bi itak resnice ne zvedel. Starec to dobro vé! Mirno prične pouk. Bolj malim pomaga čerkovati: **mi** mi, **ma** ma, **mu** mu. Potem — **ra** ra, **ca** ca, **raca**, **pe** pe, **te** te, **lin** lin, **petelin**. In tako dalje. Z večjimi obdelava katekizem, ki se ga imajo na pamet priučiti; če pa je sobota, bere se evangelij naslednje nedelje. — Kar skozi okno nek kmet zakriči: „Šomašter, cerkvena ura stoji, ta b' la lepa, ko b' denes n' 'ot' lo poldne' bit'!“

Ves prestrašen — mož steče, ter gre uro navijat; kolesa ji dobro z oljem namaže —, „tek časa“ spet je urejen. — Učenci pa so med tem imeli dokaj veselja —, vsaj so zmirom miši dobre volje, kadar mačke ni domá.

Vendar enkrat najjista ura! Zdaj poblebetajo še urno —, in šola je končana. — Ob dvanajstih šomašter zvoni „poldan“ — potlej pa gre v oštarijo kosit. Tú mu že pride s podprtima rokama oštarija naproti ter mu dè: „Kaj pa to, šomašter, da je danes tako nereden? Mar misli, da bomo obedovali, kadar bo njemu ljubo? Ta b' b'la lepa! Kdor ob pravem času ne dojde —, mora pa čakati tega, kar ostane; ostalo pa denes nič ni!“

Starček z glavo prikima, kakor bi bil zadovoljen s tem; vsaj dobro ve, da bi mu kak ugovor lego njegovo le še na slabeje obrnil. Takoj pa se zmuzne v kuhinjo, s kuharico sta si dobra, — ona mu bo že privoščila malo juhe, pa še košček kruha zraven. O, kuharica je pač kaj dobra in poštena duša!

Še sedi sè skledo juhe v kotu nad kurnikom, — ko zasliši domačega hlapca v sosedni gostilnični sobi zakričati: „Gromska strela, kje pa tiči šomašter denes? Obhajaj' bodo šli, pa zvonit' bo treba!“ Stari revež, ta krik za-

slišavši, takoj — po skrivnem seveda — zapusti svoje zavetje, — kmalu potem se oglasi zvon raz stolpa. Skoraj ob tistem času je že tudi v sakristiji (žagradi) ^šter oblači tu g. fajmoštra —, hitro prižge potrebnih lučic na altari in poklekne, da dobi ob enem sveti blagoslov. In ko so gospod s poslom, ki jih bo dovel na dom bolnikov, odšli, lo-ti se šomošter lahko zopet lastnega mu dela. —

II.

Učitelj skliče otroke, ki so borno svoje kosilce že povžili, k novemu pouku. Pričela se je popoldanska šola. Tu se pa poučeva le v pisavi in računanji. S pisavo še gre, tu ima vsak učenec svojo predlogo pred seboj večinoma predgovore kakor n. pr.: „Rana ura zlata ura“ ali „Modra glava in pridne roke so boljše bogastvo ko zlate gore“ i.t.d. Pri računstvu ne vporablja nobenih pomočkov —, no — pa vsaj ima vsak pet prstov sa roki. Učitelj vpraša: France, ako imaš tri jabolka, mati pa ti pridado še tri, koliko jabolk imaš potem? Na to deček: „Moja mamka narede iz jabolk zmirom jabolčno pogačo“. Nedolžna ta otročja izjava od pogače kaj globoko zadene šomaštra v srce. „France,“ mu reče, „ako hočeš enkrat tako pogačo seboj prinesiti, hočeva se na njej priučiti jeden račun na drobce.“ Ne more si kaj stari mož, da bi vsaj časi svojim gojencem tako ne govoril, kajti ne ostane brez posledic tako govorjenje. Res so mu učenci že prinesli dostikrat pogače, koline, jajca i. dr. A vsak je kaj samosvestno pristavil: „To podaruje mati šomastru.“

Gospod fajmošter so prišli od obhajanja domu. Zdaj pridejo v šolo: otroci bojzljivo vstanejo ter jih lepo po krščansko pozdravijo. Šomašter pa se stisne v kot, sedaj so g. fajmošter gospodar v šoli. — Šola mine, veselo vriskaje se napotijo otroci domu. Le nekateri ostanejo še v šoli. Ti vzemo gosli ali piščalko v roke, njim se začne godbeni pouk. — Vsako nedeljo je „peta“ maša, takrat se pa spodobi, da je poleg orgel slišati tudi še „škant“ in piščal . . . Zato pa jih vadi v muziki te svoje „umetnike.“ In kadar jih ima na koru, kjer je vendarle on popolnoma gospodar —, tedaj je kaj vesel, radosti mu srce igra, vse okrog njega piska in poje, žal, da to vse le malo časa traja.

Po „godbeni uri“ pa šomastru vendar že napoči prosti čas? Kaj še! Sedaj pride še le najvažnejše opravilo! A to je kaj skrivnostno, zato se zapre v svojo sobico, in celo okence zagerne sè svojim žepnim rocem —, kajti najboljšje je, da ga nikdo ne opazuje pri njegovem delu. Vzame pa več lepenic (oblatov) na mizo ter iz njih — prav varčno in prav na okrogle reže in reže. Kar nekdo potrka na vrata njegove sobe, so ga pa že zvohali! Hitro torej pospravi svoje delo —, in odpre vrata.

Dva kmeta sta mu pripeljala potepuha: „Se Vam pa ne bo za zlo zdelo, g. šomašter, da sva vam dovela tega-le potepina. A ne veva še prav, je li potepuh ali ne; v našem okraji se je klatil, in prijala sva ga. Ima sicer pri sebi neko pismo, a brala ga nisva, ker brati ne znava, in zato bi vas pač prav zelo prosila, če bi hoteli vi . . .“

Šomašter prebere list, najde vse v redu — „potepuh“ je zopet prost! Na sličen način so ga že dosti krat motili.

Mrak nastane, treba „večno luč“ zvoniti! Ko je „Ave“ odzvonil, zakl ne cerkvena vrata in gre pogledat še na pokopališče; med potjo pa opravi večerno svojo molitev. Potlej se poda v svojo čumnato ter tu znova radostno sanjari o blaženem stanu priprostega posla, ki po dogotovljenem delu lahko mirno je, pije in spi, kolikor mu drago. . . Da, da — kaj srečen je tak kmetovski hlapec!

Dostikrat se prigodi, da ga sredi noči pekličejo; „Za Boga, šomašter, vstanite! Naša krava bo storila, bi že morala —, pa še ni —, in ne vemo si pomagati. Pojdite, pomozite! In iti mora. —

Tako se godi, če je človek javna osoba, in zares naš selski učitelj je „javna“ osoba!

Godi se pa tako vse leto. — Po leti pa, ob času košnje in žetve, stariši ne pošiljajo otrok v šolo: preveč je doma opravka. Šola se zatvori —, velike „vakance“ so.

Kaj pa dela šomašter v počitnicah? Tedaj ni v poslovnem svojem kraju; cerkvena opravila oskrbuje mu kak revež, kojega si je v to svrho najel za malo novcev. On sam pa hodi od bajte do bajte z naramnim košem na herbtu, ter prosi milodarov, bodisi poljskih pridelkov ali pa darov v gotovem denarji. Pri jedni hiši dobi 12 snopov rži, pri drugi se mu da še kaj več, pri tretji kmet celo poreče: „Šomašter, le vzemite, kolikor spravite v koš, dobra letina je letos“. In starec vesel naloži kolikor more, potem pa reče: „Bog vam poverni in vas blagoslovi“ ter počasi odlazi. Preobložen je s tovorom, težavno, kar ihte se pomika naprej. A zdaj zagleda parobek, nasloni se nanj —, počiva. Obriše si znojno čelo, a obraz se mu smehlja —, vsaj je dosti dobil! Omlatil bode žito in prodal bo zrno in slamo, vsako posebej. Denarja bode dobil, dosti denarja; na zadnje utegne še obogateti!

Naposled vendar pridele domu in odloži, kar je naprosil. Zopet se odpoti, znova naklada in razklada —, in to dotle, da je oblazil vso okolico, pohodil vsako hišico. .

In ko so poljska dela pri kraju, pa pridejo otroci zopet polagoma v šolo. Pa marsikaj se je med tem predručilo: znanosti so se malim zmedle, čerkam ne vedo več pravega imena in trikrat tri ni več devet. —

Šomašter za to nima ni posvarila, ni pohvale. Mirno vse zopet prične znova.

Tako živi selski učitelj v ubožnj in oddaljeni fari. „Zdrav, hvala Bogu, sem“ pravi „in to je najbolje?

Leta minejo, šolski otroci odrasejo in pošiljajo zopet svoje otroke v šolo. Pa nečega dne pridejo učenci prej domu, ko po navadi: „Šomaštru denes ni nič kaj dobro, zato je bilo šole prej konec.“

In zvečer ob „Ave Mariji“ tudi ne zvoní. Pa kmalu potem zadone sredi dneva vsi zvonovi. Ta dan pa pojejo njemu, ki jim je toliko krat zapeti velel — : šomaštru. Spočil se je mož, vendar enkrat ima — mir!

Tistim pa, ki bi mu hoteli postaviti nagrobni kamen, vedel bi za pomenljiv napis . . Vsekajte v kamen verv in beraško mavho, pod le-ti podobi pa zapišite besede : „Tu si spočije ljudski učitelj!“ —

Dopisi.

Od Sotle. Veselega serca sem čital, dragi „Popotnik“ Tvoje zadnje štev. lanskega leta, po kateri nam je došla vesela vest, da stojiš na krepkih nogah in da bodeš tudi v prihodnjem letu prinašal duševne hrane v prid milemu našemu narodu. Tedaj se vendar le nisi motil, ko si v početku lanskega leta terkal na duri slovenskih učiteljev, ter jih na polje velevažnega skupnega duševnega delovanja vabil? Dobro si vedel, da se nahaja med njimi lepa množica zvestih delavcev, koji spolnjujejo dolžnosti svojega stanu vsestransko, koji dobro vedo, da le po lastni dalji omiki omika izročene jim mladeži napredovati zamore, in pa da se lastna omika, ozirajoča se na posebne potrebe in okolščine učiteljskega delokroga, najbolj le takrat širiti da, ako se prijatelj od prijatelja, brat od brata uči. Tedaj Tvoje besede niso ostale glas vpijočega v puščavi?! Padle so na rodovitna tla in rodile so prežlahni sad, koji tem slajše diši, ker ga smemo domačega imenovati. Vem, da si početkom hodil ternato in skalnato pot, kjer ti dostikrat ni bilo moč, najti gostoljubne utice, v kateri bi si spočiti in svojo nalogo doveršiti zamogel. Znano mi je, kako so tu pa tam pred Teboj duri zapirali, češ, da si nepotrebna stvar na svetu, in ako si vzlic temu vendarle še prijazno in ponižno vabil, kako si moral marsiktero grenko požreti, ki so jo prevzetna usta za teboj kričala. Pa vse to in drugo Te ni motilo pri Tvojem težavnem poslu; korakal si netožljiv neutrudljivo težavno svojo pot dalje, kajti vedel si, da „poterpežljivost velja“. — In glej! danes stojiš — kdo bi si to mislil! — krepkejši in jakši tu, nego v početku svojega potovanja. Kako neki je to prišlo? Veš kaj, — misel, ki jo zastopaš, je zdrava od nog do glave, sicer bi Te neugodnosti ugonobile bile, tako pa si močan in čverst postal; — neugodnosti so te le ukrepile in vedi, da mi je ljubše, da si se na tak način uterdil, nego da bi Te moral razvajencem, da ne rečem mehkužnejšem prištevati, kajti razvajenec nima nikoli velike vrednosti, potem pa kaj lahko peša. Res čudovit je Tvoj razvoj, a zapopadem ga vendar prav lahko, — saj se je vse brez čudežev godilo: da dobra misel zmagati, slaba pa poginiti mora, — to je naravno.

Pa da mi med tem, ko te hvalim, ne postaneš razvajenec, opomniti Te hitro moram, da ne najdemo npravno popolnega človeka na svetu, ravno tako tudi Tebi še ne gre nikakor čast, da si brez madeža. Misel, koju zastopaš, je res verla, sveta, in varoval se bom, se je po krivem dotakniti, a pretresovati pa menda vsakako smem sredstva in pota, po katerih si se trudil, le-to prekrasno misel vresničiti. Nikakor pa ne misli, da valim razdirajočo kritiko nad Te, ako tu pa tam kakšno pomanjkljivost, kakšen pregrešek ome-

nim; svest sem si, da boš moje mnenje rad sprejel kot pošteno, dobrohotečo besedo v prid celemu podvzetju, kojega so marljivi, za dobro reč goreče vneti učitelji napotili. — Nazori Tvojemu delovanju, koje si nam v početku svojega potovanja naznanil, so jasni in prosti, in lahko bi bilo njih spolnjevati, če bi le resna volja slovenskega učiteljstva po vsem proderla in do čistega uničila ono malomarnost, koja mori duha in vsak zdravi razvoj narodnega šolstva. Prebirajoč prelepo število odličnih sestavkov, koje si nam, dragi „Popotnik“, donášal, žalostil sem se vendarle, ko sem zapazil, da med verlimi delavci, koji so Tvoje predale napolnjevali, ni bilo najti še mnogo, mnogo imen znanih mi prijateljev, ki bi kaj lahko vsled svojih vednosti in zvedenosti podpirali Tvoj lep namen. Kaj neki jih zaderžuje, vstopiti v kolo skupnega delovanja? Ugibljem in ugibljem, pa ne najdem le kolikaj velavnega vzroka, ki bi jih opravičil. Nisem mogel kaj, pa sem vprašal na sv. Štefana dan sosednega prijatelja, izvrstnega strokovnjaka, zakaj molči, ako se mu ponuja prelepa priložnost, svoje vednosti posebno dobro obrniti? Pa mi je zavrnil: „Bojim se javnosti, ker se mi zdi, da mi ni moč, v vsakem obziru do-
v e r š e n a dela objavljati“. Se ve, da sem na to plašnega prijatelja potolažil, češ, da ga ni človeka, ki bi zamogel čela oskerbeti, koja bi v s a -
k e m u i n v s e m zadostovala, posebno pa vsakemu učitelju, — kajti ti radi kaj hudo razsojujejo. „Kolikor glav, toliko misli,“ sem djal, „in le po tem, da razne misli o isti stvari zaslišimo, nam bo mogoče, stvar samo jasno do gotovega spoznavati in o njej določevati, in ravno v to porazumljenje služil bi naj „Popotnik.“ Preveril sem prijatelja in obljubil mi je, da bode v novem letu že kaj v Popotnikovo torbico spravil. — In glej, dragi Popotnik, takšnih prijateljev, ki se za plotom skrivajo, se več nahaja, nego bi kdo mislil. Dal Bog, da se tudi oni preverijo, — ter te napravijo nekako ž i v a h n e j š e g a ! „Oho,“ boš djal, mar nisem svojega posla marljivo oskerboval? Da, da, a jaz menim, da si pridno d o n a š a l svojim prijateljem, a le malo ali celo nič od njih o d n a š a l. Da pa mojih besed ne boš krivo tolmačil, naj še eno omenim. Razprave in drugi sestavki, ki si nam jih priobčeval, so sicer izvrstni, a vendar ne učinijo iste koristi, ki bi jo v smislu Tvojih nazorov učiniti morale. Objavljena misel o eni stvari dasti bi morala povod, da se zasliši drugi, morda nasprotni glas o isti stvari, sicer se stvar enostransko obdeluje, — natančnost, resničnost in gotovost pa v kotu čepi. Objavljena pedagogična, če tudi na sebi dobra misel, o kateri se vestno vsestransko ne razpravlja, zdi se mi nekak brezpogojen ukaz, koji dobrega namena nikdar dosegel ne bo. Je-li niman prav, dragi moj? Vem, da si mojih misli, in da tudi Ti želiš, da bi učitelji o istih rečeh drug drugzega zaslišali in poslušali in po takem v z a -
j e m n o naznanjevali po Tebi svoje misli in porazjasnjevali in razvijali posamezna, na videz rešena, v resnici pa zamotana vprašanja. — Ne šteji mi tedaj mojih besed v zlo, spoznal bodeš lahko, kam nameravam.

Za novo leto Ti pa to-le želim: Derži se pred vsem svojega izvrstnega načerta! Bog Ti daj moč, se terdno deržati ravne poti, katero si si odmenil, da ne zajdeš v kraje, kjer Ti le poguba žuga. Bog daj, da bi Te vsi učitelji

spoznali in sprejeli kot to, kar v resnici sam biti želiš, — namreč kot ustroj, po katerem se šolski prijatelji prijazno med seboj pomenkujejo, kako je naj lažje in naj bolj popolnoma spolnjevati pretežavne dolžnosti svojega stanu.

Nejkovčan.

Od Save. Da se blaga misel o pogostovanju ubogih šolarjev, kakoršno je sprožil „Popotnik“ v svoji zadnji številski letu, pozabljivosti ohrani in kakoršno koli plod obrodi, dodati jej hočem nekako pojasnilo v izpodbujo in posnemanje učiteljem in krajnim šol. svetom. Res, da so učitelji glede materialne podpore še le v drugi vrsti poklicani, priskočiti stradalajoči šolski mladini na pomoč; res, da „beseda miče, izgled pa vleče“, — vendar ne bodem napačno rekel, ako trdim, da se glavna naloga v tej zadevi prepušča učitelju, ne v gmotnem, pač pa v vnemalnem, izpodbujevalnem oziru. Koliko lepih prilik se ponuja učitelju, kojemu ni šola deveta briga, da poterka na darežljivo, rahločuteče srce starišev in družih premožnih ljudi. Takim ljudem treba le uboštvo, zanemarjenost in stradanje uboge šolske mladine gorko na srce položiti, in zgodilo se bode, česar bi se preje sami ne bili nadejali. Kmalu se bodo našli mladinaljubi, koji bodo ali po nekaj šolarjev vzeli na opoldansko hrano, ali pa vsaj darovali nekaj doneskov, s katerimi bode moči, preskrbeti nekoliko jedila ali v kaki gostilni ali pa kje drugod. To se je zgodilo že na več krajih, kjer so se osnovale cele otroške kuhinje; a nikedar še ni bilo čuti, da bi se bil kak udeleženec tega kesal. Pri nas po Slovenskem je to še zelo malo v navadi, bodisi da trpi ljudstvo v obče pomanjkanje, ali pa, da je prezanikarno za takovo dobrodejno delo. Res, da slovenski kmet nima, bog vedi kaj; a če vidi otroka, ubogega hribovca ali kakega družega siromaka stradati in ječati pod težo merzle zime, rad odpo more temu zlu po svoji moči, samo da ga kedo na to opozori. Sosebno bi se to kaj lahko storilo v krajih, kjer je vsaj nekaj inteligence vdomačene, katera je, se ve, da v prvi vrsti poklicana, poprijeti se dela, in ker zgledi vlečejo, kmalu se doseže zaželeni namen. Zato pa se takovo oskerbovanje ubogih šolarjev toliko časa ne bode obistinilo, dokler se učitelji sami ali vsaj v zvezi s kr. š. sveti ne bodo resno poprijeli te blage misli. Lahko bi se ugovarjalo, da v tem ali onem kraju to nikakor ni mogoče. A če tudi temu pritrdimo, ipak preostaje še dosti krajev, kjer bi se z malo trudom nabralo toliko, da bi vsaj najubožnejši učenci zajeli na šolski dan o poldne par žlic tople juhe ali kaj družega. Nočem govoriti o malih vaseh, omenim naj le večih vasi, trgov in mestec po Slovenskem, kjer se še malokje zanimajo za ta čin humanitete.

Ne da bi na dolgo in široko razkladal, kako to storiti, podajem tukaj le nekov zgled.

Učiteljstvo nekega majhnega kraja ob Savi in Savinji, kjer je ob enem glavna železniška postaja, ugibalo je že pred par leti, kako v okoli priti revni in bedi, koji trpi mladina sè stradanjem in premrazovanjem na šolski dan. Sklenilo je s podporo kr. š. sveta obrniti se na znano darežljivost ondotnega

prebivalstva, in glej čudo, ne le, da so se nekateri obvezali, dajati po več ubogim šolarjem o poldne hrano zastonj, nabralo se je vrhu tega v kratkem času v mesečnih ali jedenkratnih doneskih toliko novcev, da je moči že tretje leto pogostovati vse uboge šolarje v dveh gostilnah, in nadejati se je, da tudi na dalje ne izostane to hvalevredno podvzetje. Vrh tega mogla so se že dve leti napraviti 15 šolarjem obutala, kar bi se bilo brž ko ne, tudi letos zgodilo, ko bi ne bila priroda sama toliko časa za nje skrbela. Presrečna hvala torej vsem!

Navedem naj še način tega pogostovanja. Vsakemu učencu, za katerega se obed plačuje in kateri je bil tistega dne v učilnici, izroči se znamka sè štampljo šolskega vodstva. S to znamko se poda otrok v določeno gostilno, kjer dobi juhe in prikuhe. O kaka tiha radost sije tem ubožcem raz lice, ko se zopet podajo k popoldanskemu pouku, in s kako marljivostjo se tukaj uče, vsaj so siti, vsaj se z vsemi silami mogo vdati jedino le pouku. — Iz tega je videti, da tisti, ki ni bil pri pouku navzočen, ničesar ne dobi. Ker pa jin je v domači hiši uživati le slabo, pičlo hrano, za tega del vsak gleda, da gotovo pride v šolo; in s tem se pospešuje tudi ugodno šolsko obiskovanje.

Če je torej mogoče tukaj uresničite besede sv. pisma: „Kar ste storili — — — —“, zakaj bi ne bilo tudi drugod. Na delo torej — v prvi vrsti učitelji!

Fr. G.

Ormož, 15. jan. Naše okrajno učiteljsko društvo je imelo 13. t. m. svoj prvi letošnji občni zbor v poslopji ormoške ljudske šole. Po prečitaniu in odobrenju zapisnika zadnje seje in došlih pisem se je volil nov odbor za l. 1881, in sicer sledeči gospodje: Srečko Majcen iz Ormoža, predsednik; gdčna. Milka Pirnat iz Ormoža, predsednikova namestnica; France Rakuša iz Holma, tajuik; Tone Štuhec od sv. Bolfenka, blagajnik; Jvan Košar od Vel. nedelje, odbornik. — Temu so sledili nekteri nasveti ter stavila se vprašanja, po katerih rešenju je bil konec zborovanja. Izmed podpornih udov so bili navzoči gg. Dr. Jvan Geršak c. k. notar v Ormožu; Dr. med. Tone Žizek in stud. jur. Vekoslav Krajnc, oba iz Ormoža. Predsednik Strenkl se zahvali društvenikom za njihovo marljivo delovanje v društvu in za njihovo zdatno podpiranje v vsakem obziru, imenuje pa posebno g. Srečka Majcen-a iz Ormoža. G. Strenkl-u, kateri se je pred sejo predsedništvu odločno odrekel, izreče g. Dr. Geršak v imenu društva hvalo za njegov trud. Novemu odboru veliko uspeha!

Fr. Rakuša, tajnik.

Novice in druge stvari.

(Slovensko novinarstvo l. 1881.) V novem letu obseza časopisje slovensko 17 listov. Izmed teh sta dva leposlovna in znanstvena, štirje so strogo politični, dva sta gospodarstvena (in politična), trije so namenjeni odgoji in pouku, jeden je posvečen mladeni, jeden glasbi, dva sta cerkvena, jeden je za juriste, jeden za člane III. redu, jeden pa je šaljivega obsežka. Izhajajo pa v Ljubljani, Gorici, Celovci, Mariboru, Celji in

Tistu in sicer, kakor sledi: V Ljubljani: „Ljubljanski Zvon“, „Slovenski Narod“, „Novice“, „Slovenec“, „Sl. Pravnik“, „Učit. Tovariš“, „Vrtec“, „Cerkveni glasbenik“, „Zgodnja Danica“ in — „Brenclj.“ — V Gorici: „Soča“, „Šola“ in „Cvetje iz vrtov sv. Frančiška“. — V Celovci: „Kres“ in „Slovenski prijatelj“. — V Celji: „Popotnik“. — V Trstu: „Edinost“. — V Mariboru: „Štajarski gospodar“. — Omeniti nam je še, da „Jugoslavenski stenograf“, ki ga naš rojak g. prof. A. Bezenšek izdaje v Sredu (Sofiji), mimo hrvatsko-srbskih in bulgarskih sestavkov prinaša tudi slovenske spise. — Tudi se „državni zakonik“ (*Reichsgesetzblatt*) slovenski tiska, isto tako izide v nemškem in slovenskem jeziku „deželni zakonik“ za Kranjsko.

(**Narodno šolstvo**) v mariborskem političnem okraji — šolski okraji Maribor, Št. Lenart in slov. Bistrica — v pretečenem šolskem letu. Ti okraji so šteli lani 44 javnih ljudskih šol in sicer 2 štirirazrednici, 15 tri-, 14 dvo- in 13 enorazrednic. Od 10.312 za šolo vpisanih otrok se jih je podučevalo 9059; za šolo nezrelih je bilo 249, tedaj jih je ostalo brez poduka 1004. V 37 šolah se je podučevalo celodnevno, v ostalih 7 poldnevno. V enem obertunjskem nadaljevalnem tečaju se je podučevalo 38, v 4 kmetijskih nadaljevalnih šolah 97 učencev; v 7 šolah v sadjereji, v 9 v čebelarstvu in v 3 v sviloreji. 32 šol je imelo šolske verte; na 44 se je telovadilo, a le 36 je imelo pripravne prostore za ta poduk; na 31 so se preučevala ženska ročna dela. Izmed 89 učiteljev je imelo 63 izpit sposobnosti, 19 zrelosti in dva sta bila brez vsakega spričala. Nadučiteljev je bilo 31, učiteljev 26, podučiteljev 20 in pomožnih (suplentov) 6; dalje so delovale v tem okraji: 1 učiteljica, 4 podučiteljice in 1 pomožna učiteljica, od katerih so imele 4 izpit sposobnosti in 2 izpit zrelosti. V veronauku je podučevalo 45 g. duhovnov. V didaktičnem oziru je bila ena šola zelo povoljna, 37 je bilo dovoljnih, 5 manj dovoljnih in 1 nepovoljna. 31 šol je bilo preskerbljenih z učno pripravo. 29 šolskih bukvarnic obsega 1579 zvezkov.

(**6379 ljudskih učiteljev manjka**) po vladnem poročilu v vseh v državnem zboru zastopanih deželah, ter opravlja te službe začasno 4783 oseb, ki pa nimajo nobene izomike za učiteljski poklic. Sprejeli so se ti ljudje le zato, da ni bilo toliko šol brez učiteljev. Da, za 1117 šol ali razredov se še takih učiteljev za potrebo ni moglo dobiti. Zategadel namerava vis. ministerstvo v državnem zboru postaviti predložiti, po kateri bi imeli učiteljski pripravniki v spolnjevanji svoje vojaške dolžnosti več polajšanja.

(**Nekaj za prijatelje domače zgodovine.**) Slavno znani pisatelj celjske kronike, kanonik g. Ignacij Orožen, je nabral zopet mnogo inenitnega zgodovinskega gradiva ter ga na svitlo dal pod naslovi: 1. *Das Archidiakonat Saunien*. 2. *Das Dekanat Cilli*. 3. *Das Dekanat Frasslau*, t. j. viši savinjski diakonat, celjska in braslovška dekanija. Diakonot in celjska dekanija sta v enem 598 strani debelem zvezku, zvezek braslovške dekanije pa obsega 208 strani. Prvi stane 1 gold. 50 kr. drugi pa 60 kr. ter se dobita oba pri založniku g. Janezu Rakuš tiskarju v Celji; po pošti stane vsak zvezek

5 kr. več. V obeh zvezkih je prav obilno izvirnega gradiva za zgodovino vravnane po letih. Mnogo truda je moral imeti marljivi in zvedeni g. pisatelj, preden je toliko zanimive tvarine nabral za domačo zgodovino. Za ta trud mu ne bodo samo domači, marveč tudi tuji prijatelji naše domače, posebno pa cerkvene zgodovine prav hvaležni.

Zgodovinarji in drugi omikanci, koje dogodki preteklih časov zanimivajo, naj ne zamudijo si omisliti ta zgodovinska dela, koja priporočuje obsirni zapopadek kakor tudi okusna zunanja oblika.

(Glasbeni umetniki v verzih.) Neki amerikanski list postavil je imena, večidel znanih glasbenih umetnikov tako-le v verze: Händel, Bendel, Mendelssohn; Brendel, Wendel, Judassohn. — Müller, Hiller, Heller, Franz; Plothov, Flotov, Bülov, Gantz. — Meyer, Beyer, Meyerbeer; Heyer, Weyer, Beyer, Beer. — Lichner, Lachner, Schachner, Dietz; Hill, Will, Brüll, Grill, Drill, Riess, Rietz. — Hansen, Jansen, Jensen, Kiehl; Stade, Gade, Laade, Stiehl. — Naumann, Neumann, Hühnerfürst; Niemann, Riemann, Diener, Würst. — Kochler, Dochler, Rubinstein; Himmel, Hummel, Rosenstein. — Lauer, Bauer, Kleinecke; Romberg, Plomberg, Reinecke.

(Koliko mraz na mleko vpliva.) Smetana se iz mleka tem hitreje vzdiguje, kolikor bolj se toplina približuje 0° C. Smetane je temveč, kolikor bolj se je mleko shladilo. Tudi surovega masla se naredi več, kolikor bolj na hladnem je bilo mleko. Isto tako je tudi sir boljši, če se dela na hladnem.

(Celjsko učiteljsko društvo) zborovalo bo redno dne 3. februarja t. l. po sledečem načertu: a) Zapi nik. b) Društvene poročila. c) O glagolovem deležniku. (Razp. Jarc.) d) „Nov način številjenja z navadnimi drobci“. (Razp. Grebenec.) e) Nasveti. Odbor.

(Vabilo.) Ptujsko učiteljsko društvo ima v četrtek, 3. februarja svoje prvo mesečno zborovanje v tekočem letu. K obilemu vdeleževanju vabi uljudno odbor.

Spremembe pri učiteljstvu.

Na spodnjim Štajarskem. Gpdč. L. Gross za podučiteljico v Pišce. Gdpč. Fr. Reyerschütz za poduč. na Planini (okraj Kozje.) Gpdč Ad. Mahnič iz Kranjskega za poduč. v Št. Vil pri Ptui. Gpdč. Em. Tht za učiteljico ročnih del v Slovingradci.

Popravek. V novici „Nova uverstitutev ... str. 15 v zadnji številki je „Popotnik“ nekaj šol iz III. plačilnega razreda v II. prestavil. Prav neljubo mu je, da mora popravljati to pomoto s tem, da so bile našteje šole iz III v IV. razred uverščene.